

Юлія Муравська,

кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри безпеки та
правоохоронної діяльності,
Західноукраїнський національний
університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9695-1075>

Тетяна Сліпченко,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри безпеки та правоохоронної
діяльності Західноукраїнський національний
університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9679-6231>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

У статті досліджено поняття «штучний інтелект», що є об'єктом правового регулювання і є важливим елементом сучасного розвитку світової системи інтелектуальної та інформаційної безпеки. Актуальність наукової праці пояснюється відсутністю повноцінної правової бази та необхідністю розробки ефективної системи правового регулювання штучного інтелекту як на національному, так і на міжнародному рівні.

Метою статті є вивчення проблем у системі правового регулювання штучного інтелекту в Україні та світі. Розглянуто підходи до регулювання штучного інтелекту в інших розвинених юрисдикціях, таких як Європейський Союз, США, Японія та Китай. Водночас наукова стаття ґрунтується на основних позиціях переговорної позиції Закону про штучний інтелект, розроблену в межах компетенції Європейського парламенту, щоб зрозуміти системні суспільні міркування, які виникають у зв'язку з впровадженням штучного інтелекту в технології та суспільство.

У результаті проведеного дослідження авторками охарактеризовано напрямки правового регулювання феномена штучного інтелекту відповідно до провідних країн світу, визначено основні цілі правотворчого процесу в контексті забезпечення інтелектуальної безпеки, досліджено, та, відповідно, сформульовано висновки щодо вдосконалення вищезазначеного інтелектуалізаційного апарату і подано рекомендації в контексті формування системи правового регулювання у сфері штучного інтелекту в Україні.

У статті наголос робиться на ідентифікації прогалів у сучасній системі правового регулювання штучного інтелекту. Водночас зроблено висновок, що держави ще не дійшли остаточної позиції щодо того, як слід керувати штучним інтелектом, а його регулювання в сьогодні керується корпоративними інтересами і підтримується етичним підходом. Тому, безумовно, існує нагальна потреба в уніфікованому нормативно-правовому регулюванні штучного інтелекту, щоб запобігти системним і соціальним ризикам у сфері інтелектуальної безпеки.

Ключові слова: штучний інтелект, правове регулювання, Закон про штучний інтелект, інтелектуальна безпека, право інтелектуальної власності.

Muravska Y., Slipchenko T.

Legal regulation of artificial intelligence in Ukraine and in the world

The article is devoted to the study of the concept of «artificial intelligence» which is the object of legal regulation and is an important element of modern development of intellectual and information security global system. The relevance of this scientific study is explained by the lack of a full-fledged legal framework and the need to develop an effective system of artificial intelligence legal regulation at both the national and international levels.

The purpose of this article is to study the problems in the system of legal regulation of artificial intelligence in Ukraine and worldwide. The authors analyze approaches to the regulation of artificial intelligence in other developed jurisdictions, such as the European Union, the United States, Japan, and China. At the same time, this research article was based on the main positions of the negotiating position of the Artificial Intelligence Act, developed within the

competence of the European Parliament, in order to understand the systemic societal considerations arising from the introduction of artificial intelligence into technology and society.

As a result of the study, the authors characterize the areas of legal regulation of the artificial intelligence phenomenon in the context of leading countries of the world, identifying the main objectives of the law-making process in the context of ensuring intellectual security, and, accordingly, formulate conclusions and provide recommendations for improving the aforementioned intellectualization apparatus and forming a system of legal regulation in the field of artificial intelligence in Ukraine.

The article focuses on identifying gaps in the current system of legal regulation of artificial intelligence. At the same time, the authors conclude that states have not yet come to a definitive position on how artificial intelligence should be governed, and its regulation is currently driven by corporate interests and supported by an ethical approach. Therefore, there is definitely an urgent need for unified legal and regulatory frameworks for artificial intelligence to prevent systemic and social risks in the field of intellectual security.

Keywords: *artificial intelligence, legal regulation, Law on Artificial Intelligence, intellectual security, intellectual property rights.*

Постановка проблеми. Технологічна парадигма цифрового розвитку суспільства формує інноваційні запити та потреби, які породжують нові регуляторні об'єкти контролю, як наприклад, штучний інтелект (ШІ). Зазначена тенденція для України, насамперед, стосується формування інтелектуальних систем, які стратегічно посилять її оборонну та військову сфери завдяки впровадженню нових технологій.

Сьогодні в Україні немає спеціальних законів, норм чи положень, які чітко б регулювали використання ШІ. Створення основ для регулювання штучного інтелекту та результатів його діяльності матиме вирішальне значення для сторін, зацікавлених в управлінні ШІ та використаннім продукту, створеного штучним інтелектом в українському суспільстві.

У зв'язку з цим у дослідженні увага буде приділена питанню розгляду штучного інтелекту як окремого суб'єкта правового регулювання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанню правового регулювання штучного інтелекту присвячені праці українських науковців С. Барбашина (Барабашин С., 2023), К. Глоби, І. Вахліс (Глоба К., Вахліс І., 2023), С. Зицик (Зицик С., 2023), О. Зозуляк (Зозуляк О., 2022), Д. Коваленко та М. Уткіної (Коваленко Д., Уткіна М., 2022), К. Токаревої, Н. Савліви (Токарева К., Савліва Н., 2021), О. Ярої, А. Блажеєва, Л. Головка та В. Башкатової (Yara O., Brazheyev A., Golovko L., Bashkatova V., 2021); водночас тематика правового регулювання штучного інтелекту в провідних країнах світу є об'єктом дослідження Д. Позови (Позова Д., 2017), О. Турути, О. Жидкової, О. Турути (Турута О., Жидкова О., Турута О., 2020), М. Шерер (Scherer Matthew U., 2015), Ф. Шімпо (Shimpo F., 2018) та інших. Незважаючи на значний інтерес науковців до проблем правового регулювання у сфері використання штучного інтелекту, окремі питання нормативно-правового характеру залишаються недослідженими.

Мета дослідження. Метою наукового дослідження є вивчення проблем у системі правового регулювання штучного інтелекту в Україні та світі. З огляду на поставлену мету визначено завдання дослідження:

- дослідити сучасні норми правового регулювання ШІ в розрізі провідних країн світу (на прикладі ЄС, США, Японії та Китаю);
- здійснити ідентифікацію прогалин у сучасній системі правового регулювання штучного інтелекту;
- розробити рекомендації щодо вдосконалення вищезазначеного регуляторного апарату;
- визначити перспективи розвитку українського законодавства у сфері використання штучного інтелекту, базуючись на правотворчому досвіді провідних країн світу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Станом на сьогодні науково-правовий підхід до розуміння та регулювання ШІ реалізується або у вигляді програмного забезпечення (віртуальна платформа, чат-боти, програми тощо, які не володіють матеріальною формою), або матеріальних об'єктів (роботи, дрони тощо), які виступають в якості інструментів для досягнення конкретних цілей, закладених у рамках правовідносин. Як зазначає О. Зозуляк: «...оскільки штучний інтелект виступає результатом інтелектуальної технологічної діяльності людини, адже є сконструйованим людиною пристроєм або комп'ютерною програмою, є усі підстави розглядати його правову природу з позицій права інтелектуальної власності» [4, с. 97]. Водночас відомі випадки, коли результати роботи роботів суперечать чинним правовим нормам. Наприклад, як зазначає С. Барабашин, «...об'єкти, створені за допомогою ШІ, можуть бути захищені авторським правом лише у випадку суттєвої участі людини під час створення об'єкта. Водночас досить складно визна-

чити, який саме внесок у створення контенту, згенерованого штучним інтелектом, буде означати суттєву участь і творчі рішення автора (людини). Оцінка такого внеску залежить від багатьох суб'єктивних факторів. Тому здебільшого контент, згенерований ШІ, не охороняється авторським правом» [1]. До аналогічних висновків доходять також Д. Коваленко та М. Уткіна, наголошуючи, що «...під час розробки нормативно-правової бази регулювання даної категорії необхідно буде врахувати можливі варіації та шляхи опрацювання такого нюансу, як розподіл авторства між людиною та штучним інтелектом...» [5, с. 199]. Водночас С. Зицик наголошує на необхідності нормативного врегулювання визначення правового статусу штучного інтелекту [3, с. 46]. Д. Позова, аналізуючи перспективи правового регулювання ШІ за законодавством ЄС, підсумовує, що «...розробка певних європейських правових стандартів відносно робототехніки і штучного інтелекту сприятиме розвитку відповідної галузі та забезпечить дотримання прав людини при формуванні нових суспільних відносин за участю автономних пристроїв» [6, с. 118]. Виникає питання правового регулювання штучного інтелекту в контексті його взаємозв'язку з правом інтелектуальної власності. О. Яра, А. Блажеєв, Л. Головка та В. Башкатова у своєму дослідженні наголошують на тому, що «...при створенні нових програм з використанням ШІ необхідно одночасно розробляти Кодекс поведінки щодо їх використання для запобігання та мінімізації ризиків зловживання цими технологіями, а також етичний кодекс, який би відповідав цінностям Європейського Союзу та Європейської хартії прав людини. Особливу увагу слід приділити законодавству у сфері захисту персональних даних, захисту інформації, інтелектуальної власності та конкуренції» [22, с. 287–288].

Перші спроби визначити межі авторських прав на об'єкти інтелектуальної власності, які були створені ШІ, зробила Велика Британія, запропонувавши надати захист авторських прав терміном на 50 років від моменту створення на твори (літературні, художні, музичні), створені комп'ютерною системою, та визнати автором особу, яка вжила заходів для створення цього твору. В Україні, згідно зі Ст. 33 Закону України «Про авторське право і суміжні права» строк чинності права особливого роду (*sui generis*) на неоригінальний об'єкт, згенерований комп'ютерною програмою, спливає через 25 років (ЗУ) [8, Ст. 33].

Розглянемо особливості правового регулювання штучного інтелекту на прикладі провідних країн світу.

Європейський Союз протягом останніх п'яти років запустив низку правотворчих ініціатив, спрямованих на розробку комплексної стратегії регулювання у сфері штучного інтелекту. Трьома базовими документами стали: Загальний регламент про захист даних (GDPR) [16], Резолюція Європейського парламенту щодо цивільно-правового регулювання робототехніки [14] та Етичні рекомендації для розробки систем штучного інтелекту, розроблені Експертною групою високого рівня Європейської комісії зі штучного інтелекту (AI HLEG) [14], остаточною версією якої була представлена у квітні 2019 р. У 2020 р. Європейська комісія опублікувала Білу книгу, спрямовану на сприяння європейській системі досконалості та довіри до штучного інтелекту, а також Звіт про аспекти безпеки та відповідальності ШІ. У 2020 р. Європейський парламент схвалив три резолюції, які регламентують сфери діяльності, на які впливає штучний інтелект, сприяючи інноваціям, етичним стандартам і довірі до цієї технології. У цих резолюціях розглядаються наступні напрямки: а) права інтелектуальної власності на розробку технологій штучного інтелекту (включаючи ефективну систему їх гарантування та захисту європейських патентних стандартів); б) режим цивільно-правової відповідальності в питаннях ШІ (пропонується нормативно-правова база, яка гарантує сувору відповідальність операторів систем ШІ «високого ризику» у разі заподіяння збитків); в) етичні аспекти штучного інтелекту, робототехніки та пов'язаних з ними технологій (ключовим керівним принципом є людський контроль). О. Турута, О. Жидкова та О. Турута, досліджуючи питання нормативного регулювання штучного інтелекту в Європі, наголошують на тому, що «...в Європі розвинена індустрія штучного інтелекту, і країни ЄС продовжують наголошувати на важливості об'єднання зусиль і створення єдиного «Європейського альянсу штучного інтелекту» («European AI Alliance») [11, с. 41]. Він розглядається як засіб підвищення конкурентоспроможності з такими країнами, як США і Китай, і забезпечення поваги «європейських цінностей».

У 2021 р. Європейська комісія розробила базову версію та запропонувала на розгляд перший нормативно-правовий акт Європейського Союзу для регулювання питань у сфері штучного інтелекту – Закон про штучний інтелект («AI Act»), який визначає «систему штучного інтелекту» як «машинну систему, яка призначена для роботи з різним рівнем автономії і яка може, для явних або неявних цілей, генерувати результати, такі як прогнози, рекомендації або рішення, що впливають на фізичне або віртуальне середовище» [14]. Закон про штучний інтелект потенційно регулюватиме всі автоматизовані технології, що пов'язані із використанням штучного інтелекту та визначатиме системи штучного інтелекту як такі, що включають

широкий спектр автоматизованих осіб, які приймають рішення. Це перша глобальна спроба формування нормативно-правової бази для регулювання ШІ, яка є частиною стратегії ЄС щодо встановлення світових стандартів регулювання технологічної сфери. У червні 2023 р. Європейський парламент затвердив свою переговорну позицію щодо запропонованого Закону про штучний інтелект між представниками Європейського парламенту, Ради Європейського Союзу та Європейської комісії щодо остаточної форми Закону про ШІ. Мета формування переговорної позиції полягає в тому, щоб досягти домовленості та у 2024 р. мати можливість ефективно регулювати питання у сфері використання ШІ на рівні ЄС.

Закон про штучний інтелект спрямований на забезпечення того, щоб системи штучного інтелекту, які використовуються на ринку ЄС, були безпечними та поважали існуючі закони про основні права та цінності ЄС, мали низький рівень ризиків та не порушували прав та свобод людини та громадянина. Закон про штучний інтелект пропонує підхід, заснований на оцінці ризиків, що дозволить керувати використанням штучного інтелекту як у приватному, так і в державному секторах, розрізняючи три категорії ризику [12]: програми з неприйнятним ризиком, програми з високим ризиком і програми, які прямо не заборонені. Регламент забороняє використання штучного інтелекту в критично важливих послугах, які можуть загрожувати засобам до існування або заохочувати деструктивну поведінку, але дозволяє використовувати ШІ в інших чутливих секторах, таких як охорона здоров'я, з максимальною перевіркою безпеки та ефективності. Закон про штучний інтелект застосовуватиметься насамперед до постачальників систем штучного інтелекту, створених на території ЄС або в третій країні, які розміщують системи штучного інтелекту на ринку ЄС або вводять їх в експлуатацію в ЄС, а також до користувачів систем штучного інтелекту, які перебувають на території ЄС. Крім того, як зазначається у дослідженні Комітету Верховної Ради України з питань цифрової трансформації, «...у найближчій перспективі планується створення самостійного органу – Європейської ради з питань ШІ (European Artificial Intelligence Board)» [7].

Сполучені Штати Америки. У 2019 р. чинний на той час президент США Д. Трамп видав указ про запуск Американської ініціативи штучного інтелекту [20], зосереджуючись на сприянні дослідженням і розробкам у сфері штучного інтелекту, довірі, підготовці людей до зміни робочої сили та захисті національних інтересів, безпеки та цінностей. Ініціатива передбачала дотримання п'яти принципів [18].

1. Стимулювання технологічного прориву.
2. Стимулювання розробки відповідних технічних стандартів.
3. Навчання навичкам розробок та застосування технологій штучного інтелекту.
4. Захист американських цінностей, включаючи громадянські свободи та недоторканність приватного життя, а також зміцнення довіри громадськості до технологій штучного інтелекту.
5. Захист технологічної переваги США в галузі штучного інтелекту, одночасно зі сприянням створенню міжнародного середовища, яке підтримує інновації.

До Конгресу також були внесені численні законопроекти, які або посиляються на штучний інтелект, або зосереджуються на ньому, включаючи Закон про алгоритмічну підзвітність [20], представлений у квітні 2019 р. Однак спеціального Закону про штучний інтелект у США станом на сьогодні немає. У 2023 р. сім провідних компаній зі штучного інтелекту, включаючи Google, Meta, OpenAI та Microsoft, спільно погодилися на низку добровільних гарантій, які мають допомогти керувати соціальними ризиками, пов'язаними зі штучним інтелектом і, як наслідок, новими технологіями на умовах відповідних гарантій та домовленостей [15].

Японія. Уряд Японії протягом півстоліття зосереджує свою увагу на автоматизації та робототехніці [19] та, відповідно, підготував різні стратегічні та програмні документи з метою підтримки своєї позиції. Наприклад, у своєму 5-му Базовому плані науки та технологій на період 2016–2020 рр. сформовано як базову мету «спрямовувати та мобілізувати дії в галузі науки, технологій та інновацій для досягнення процвітаючого, сталого та інклюзивного майбутнього, яке в контексті постійно зростаючої цифровізації та зв'язку посилюється розвитком штучного інтелекту» [17]. Відповідно до цих цілей, у 2016 р. Кабінет міністрів Японії скликав Консультативну раду з питань штучного інтелекту та людського суспільства «з метою оцінки різних суспільних проблем, які можуть виникнути у зв'язку з розробкою та впровадженням штучного інтелекту, та обговорення його наслідків для суспільства» [17]. У 2017 р. Консультативна рада опублікувала звіт, в якому рекомендувала подальшу роботу з таких питань, як етика, право, економіка, освіта, соціальний вплив та дослідження та розробки. Такий проактивний підхід японського уряду пояснюється його загальною національною промисловою стратегією та є чудовою моделлю того, як уряди можуть сприяти обговоренню ключових питань на національному та міжнародному рівнях. Однак станом на

2023 р. Японія виробила лише низку етичних рекомендацій у цій сфері, а спеціального Закону про штучний інтелект у Японії наразі ще немає.

Китай. У 2017 р. пропозиція від Китайської інженерної академії під назвою AI 2.0 ініціювала старт п'ятнадцятирічного плану розвитку штучного інтелекту нового покоління в Китаї, який був зосереджений на стратегічному використанні базових теорій і загальних ключових технологій. В цьому ж році Державна рада Китаю оприлюднила План розвитку штучного інтелекту наступного покоління. Цей нормативний документ офіційно позначив розвиток сфери штучного інтелекту як ключовий стратегічний національний пріоритет. Незважаючи на те, що головна увага була зосереджена на сприянні економічному розвитку країни за допомогою технології штучного інтелекту, План також передбачав, що «у 2025 році в Китаї відбудеться формування законів і правил щодо штучного інтелекту, етичних норм і систем політики, а також можливостей оцінки та контролю безпеки ШІ» [13]. У листопаді 2017 р. також було створено Консультативний комітет зі стратегії штучного інтелекту для проведення досліджень зі стратегічних питань, пов'язаних зі штучним інтелектом, та вироблення відповідних рекомендацій. Крім того, було створено Альянс розвитку індустрії штучного інтелекту. Того самого року Китайська академія інформаційно-комунікаційних технологій (CAICT) випустила офіційний документ – книгу «Національна стратегічна ініціатива зі штучного інтелекту», що досліджує питання правового регулювання, управління та етики у сфері ШІ [13]. У 2018 р. в Китаї було створено Національну групу зі стандартизації штучного інтелекту та Національну експертно-консультативну групу зі штучного інтелекту, а з ініціативи Міністерства промисловості та інформаційних технологій було опубліковано «Білу книгу зі стандартизації штучного інтелекту» [21], у якій зазначалося, що штучний інтелект порушує проблеми з точки зору юридичної відповідальності, етики та безпеки.

У 2019 р. були оприлюднені Пекінські принципи штучного інтелекту, які умовно можна поділити на три розділи: «Дослідження та розробки», «Використання» та «Управління». Такі принципи охорляють: відкритість; служіння людським цінностям (таким, як приватність, гідність, свободи та права); зосередженість на благо людства та навколишнього середовища; увага до безпеки та захисту штучного інтелекту; підтримка міжнародного співробітництва та уникнення «перегонів штучного інтелекту»; інклюзивність; довгострокове планування та розвиток удосконалених систем штучного інтелекту.

Щодо України, то перші кроки у напрямку розвитку системи нормативно-правового регулювання у сфері штучного інтелекту вже зроблено. У 2020 р. в Україні стартувала ініціатива щодо формування системи правового регулювання у сфері використання штучного інтелекту, а саме була розроблена Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні [9], яка уперше інтерпретувала поняття, мету і завдання штучного інтелекту на законодавчому рівні в Україні.

З 1 січня 2023 р. набу чинності новий Закон України «Про авторське право і суміжні права» [8], Ст. 33 якого інтерпретує право особливого роду як категорію «*sui generis*» на неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою. У цьому Законі неоригінальним об'єктом, згенерованим комп'ютерною програмою, визначається об'єкт, що відрізняється від існуючих подібних об'єктів та утворений у результаті функціонування комп'ютерної програми без безпосередньої участі фізичної особи в утворенні цього об'єкта. Твори, створені фізичними особами з використанням комп'ютерних технологій, не вважаються неоригінальними об'єктами, згенерованими комп'ютерною програмою (Ст. 33., п. 1 ЗУ) [8].

Суб'єктами права особливого роду (*sui generis*) на неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою, відповідно, можуть бути особи, яким належать майнові права або які мають ліцензійні повноваження на комп'ютерну програму – автори такої комп'ютерної програми, їх правонаступники або правомірні користувачі комп'ютерної програми. К. Токарева та Н. Савліва зазначають, що «...якщо штучний інтелект отримує статус суб'єкта права, можна буде говорити про виникнення нових сфер юстиції» [10, с. 150]. К. Глоба та І. Вахліс зазначають, що «...у світі склалися два кардинально протилежні підходи до встановлення автора твору, створеного штучним інтелектом. Передусім автором будь-якого твору, створеного комп'ютерною програмою, є особа його розробника. Інший підхід передбачає те, що автором твору, створеного за допомогою штучного інтелекту, є людина, яка задала завдання штучному інтелекту створити певний твір, тобто фактично користувач відповідної програми» [2]. Варто також наголосити, що в результаті утворення згенерованого комп'ютерною програмою неоригінального об'єкта, особисті немайнові права не виникають.

У сучасний час воєнної агресії росії на території України зросла важливість дослідження питання правомірного використання штучного інтелекту та розвитку і впровадження практик інтелектуального захисту інформації, що сконцентрована на виробництві об'єктів спецпризначення.

Висновки. Штучний інтелект розвивається доволі швидкими темпами та стрімко інтегрується в наше суспільство. Тому, безумовно, існує потреба в регулюванні штучного інтелекту, насамперед щоб запобігти виникненню системних і соціальних ризиків. Крім того, проблемою, тісно пов'язаною з регулюванням штучного інтелекту, є проблема якості даних, оскільки одним із ключових елементів будь-якої системи штучного інтелекту є збір та підготовка наборів даних. Зазвичай ці дані отримуються з різних джерел, тому їх потрібно інтегрувати, очистити, відфільтрувати та конвертувати у зручний формат для обробки доступними інструментами машинного навчання.

Регулювання штучного інтелекту сьогодні керується корпоративними інтересами і підтримується етичним підходом. Водночас етичні рамки помітно відрізняються від правових рамок, враховуючи, що правові рамки можуть розроблятися тільки міжнародними законодавчими органами або законодавчими органами держав. Крім того, етичні правила обов'язкові лише у вузькому контексті та тягнуть за собою, у випадках їх недотримання, морально-етичне покарання, а правові норми є обов'язковими у глобальному контексті, а їх недотримання тягне за собою адміністративну, цивільно-правову та кримінальну відповідальність.

У правовому регулюванні штучного інтелекту на сьогодні існує кілька нормативних проблем, через які завдання здається нездійсненним. Традиційно нові технології випереджають закон. Однак, якщо регулюючі органи працюватимуть над всебічним розумінням технології, пов'язаної зі штучним інтелектом, у напрямку формування системи нормативно-правового регулювання, потенційно буде розроблене ефективне законодавство про ШІ. Активну роботу в напрямку формування системи правового регулювання у сфері штучного інтелекту розглянуто на прикладі ЄС, США, Японії та Китаю. Україна також може звертатися до досвіду провідних країн світу у цьому питанні, де ґрунтовні кроки у цьому напрямку вже зроблені. Таким чином, законодавство відіграє ключову роль у забезпеченні ефективного та справедливого впровадження штучного інтелекту в суспільство та технології.

Список використаних джерел

1. Барбашин С. Штучний інтелект: проблеми та перспективи правового регулювання в Україні та ЄС. *Право України*. 2023. URL: <https://pravo.ua/shtuchnyi-intelekt-problemy-ta-perspektyvy-pravovoho-gehuliuvannia-v-ukraini-ta-ies> (дата звернення: 27.12.2023)
2. Глоба К., Вахліс І. Закон України «Про штучний інтелект»: він є? *Юридична газета*. 2023. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/informaciyne-pravo-telekomunikaciyi/-zakon--ukrayini-pro-shtuchniy-intelekt-vin-e.html> (дата звернення: 27.12.2023)
3. Зицик С. Г. Правове регулювання використання штучного інтелекту в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 5. С. 44–47. URL: <http://lsej.org.ua/index.php/arkhiv-nomeriv?id=162> (дата звернення: 27.12.2023)
4. Зозуляк О.І. Штучний інтелект як об'єкт цивільно-правового регулювання. *Доктрина приватного права: традиції та сучасність*. 2022. С. 95–103.
5. Коваленко Д. О., Уткіна М. С. Проблема правового регулювання інтелектуальної власності на об'єкти, створені штучним інтелектом. *Нове українське право*. 2022. Вип. 1. С.197–201.
6. Позова Д. Д. Перспективи правового регулювання штучного інтелекту за законодавством ЄС. *Часопис цивілістики*. 2017. Вип. 27. С. 116–120.
7. *Правове регулювання Штучного Інтелекту. Яким шляхом рухатись*. Комітет Верховної Ради України з питань цифрової трансформації. 2023. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/239849.html (дата звернення: 27.12.2023)
8. *Про авторське право і суміжні права: Закон України № 2811-IX від 01.12.2022 р.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (дата звернення: 27.12.2023)
9. *Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 № 1556-р.* База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 27.12.2023)
10. Токарева К. С., Савліва Н. О. Особливості правового регулювання штучного інтелекту в Україні. *Юридичний вісник*. 2021. № 3 (60). С. 148–153.
11. Турута О. В., Жидкова О. О., Турута О. П. Нормативне регулювання штучного інтелекту в Європі. *Теоретичні питання юриспруденції і проблеми правозастосування: виклики XXI століття*. Науково-дослідний інститут публічної політики і соціальних наук. Харків. 2020. С. 40–42.

12. *Artificial Intelligence Act*. European Parliament. 2023. URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0236_EN.html (дата звернення: 27.12.2023)
13. *A Next Generation Artificial Intelligence Development Plan*. China State Council. 2017. URL: <https://na-production.s3.amazonaws.com/documents/translation-fulltext-8.1.17.pdf> (дата звернення: 27.12.2023)
14. *European Parliament resolution of 16 February 2017 with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics (2015/2103[INL])*. URL: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2017-0051+0+DOC+XML+V0//EN> (дата звернення: 27.12.2023)
15. *Pressured by Biden, A.I. Companies Agree to Guardrails on New Tools*. The New York Times. 2023. URL: <https://www.nytimes.com/2023/07/21/us/politics/ai-regulation-biden.html> (дата звернення: 27.12.2023)
16. *Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation)*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679> (дата звернення: 27.12.2023)
17. *Report on Artificial Intelligence and Human Society, Japan Advisory Board on Artificial Intelligence and Human Society*. 24 March 2017. Preface. URL: http://www8.cao.go.jp/cstp/tyousakai/ai/summary/aisociety_en.pdf (дата звернення: 27.12.2023)
18. Scherer Matthew U. *Regulating Artificial Intelligence Systems: Risks, Challenges, Competencies, and Strategies*. *Harvard Journal of Law & Technology*. 2015. Vol. 29, No. 2. URL: <https://ssrn.com/abstract=2609777> (дата звернення: 27.12.2023).
19. Shimpo F. *The Principal Japanese AI and Robot Strategy and Research Toward Establishing Basic Principles*. *Journal of Law and Information Systems*, 2018. Vol. 3.
20. The US federal government released <http://AI.gov> to make it easier to access all of the governmental AI initiatives currently underway. *The White House*. 2019. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/artificial-intelligence-american-people> (дата звернення: 27.12.2023)
21. *White Paper on Standardization in AI*. National Standardization Management Committee. Second Ministry of Industry. 2018. URL: <http://www.sgcc.gov.cn/upload/flca3511-05f2-43a0-8235-eeb0934db8c7/20180122/5371516606048992.pdf> (дата звернення: 27.12.2023)
22. Yara O., Brazheyev A., Golovko L., Bashkatova V. *Legal Regulation of the Use of Artificial Intelligence: Problems and Development Prospects*. *European Journal of Sustainable Development*. 2021. 10, 1. P. 281–289.

References

1. Barbashyn, S. *Shtuchnyi intelekt: problemy ta perspektyvy pravovoho rehulivannia v Ukraini ta YeS [Artificial intelligence: problems and prospects of legal regulation in Ukraine and the EU]*. *Pravo Ukrainy – Law of Ukraine*. Retrieved from <https://pravo.ua/shtuchnyi-intelekt-problemy-ta-perspektyvy-pravovoho-rehulivannia-v-ukraini-ta-ies> [in Ukrainian]
2. Hloba, K. & Vakhlis, I. *Zakon Ukrainy «Pro shtuchnyi intelekt»: vin ye? [The Law of Ukraine «On Artificial Intelligence»: does it exist?]*. *Yurydychna hazeta – Law magazine*. Retrieved from <https://yur-gazeta.com/publications/practice/informacyne-pravo-telekomunikaciyi/-zakon--ukrayini-pro-shtuchniy-intelekt-vin-e.html> [in Ukrainian]
3. Zytysk, S. H. (2023). *Pravove rehulivannia vykorystannia shtuchnoho intelektu v Ukraini [Legal regulation of the use of artificial intelligence in Ukraine]*. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – Law scientific electronic journal*, 5, 44-47. Retrieved from <http://lsej.org.ua/index.php/arkhiv-nomeriv?id=162> [in Ukrainian].
4. Zozuliak, O. I. (2022). *Shtuchnyi intelekt yak ob'ekt tsyvilno-pravovoho rehulivannia [Artificial intelligence as an object of civil law regulation]*. *Doktryna pryvatnoho prava: tradytsii ta suchasnist - Private law doctrine: traditions and modernity*, 95-103 [in Ukrainian]
5. Kovalenko, D. O. & Utkina, M. S. (2022). *Problema pravovoho rehulivannia intelektualnoi vlasnosti na ob'ekty, stvoreni shtuchnym intelektom [Problem of legal regulation of intellectual property for objects created by artificial intelligence]*. *Nove ukrainske pravo – New Ukrainian Law*, 1, 197-201 [in Ukrainian]
6. Pozova, D. D. (2017). *Perspektyvy pravovoho rehulivannia shtuchnoho intelektu za zakonodavstvom YeS [Prospects for legal regulation of artificial intelligence under EU law]*. *Chasopys tsyvilistyky - Journal of civilization*, 27, 116-120 [in Ukrainian]

7. Pravove rehuliuвання Shtuchnoho Intelektu. Yakym shliakhom rukhatys [Legal regulation of Artificial Intelligence. Which way to go] (2023). *Komitet Verkhovnoi Rady Ukrainy z pytan tsyvrovoi transformatsii - Committee of the Verkhovna Rada of Ukraine on Digital Transformation*. Retrieved from https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/239849.html [in Ukrainian]
8. *Pro avtorske pravo i sumizhni prava [On Copyright and Related Rights]: Zakon Ukrainy № 2811-IX* vid 01.12.2022 r. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> [in Ukrainian]
9. *Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku shtuchnoho intelektu v Ukraini [On Approval of the Concept of Artificial Intelligence Development in Ukraine]: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy - Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine*. № 1556-r. vid 02.12.2020. Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy». VR Ukrainy. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> [in Ukrainian]
10. Tokarieva, K. S. & Savliya, N. O. (2021). Osoblyvosti pravovoho rehuliuвання shtuchnoho intelektu v Ukraini [Peculiarities of legal regulation of artificial intelligence in Ukraine]. *Yurydychnyi visnyk - The Legal Bulletin*, 3 (60), 148-153 [in Ukrainian]
11. Turuta, O. V., Zhydkova, O. O. & Turuta, O. P. (2020). Normatyvne rehuliuвання shtuchnoho intelektu v Yevropi [Regulatory framework for artificial intelligence in Europe]. *Teoretychni pyttannya yurysprudentsii i problemy pravozastosuvannia: vyklyky XXI stolittia - Theoretical Issues of Jurisprudence and Problems of Law Enforcement: Challenges of the XXI Century*. Naukovo-doslidnyi instytut publichnoi polityky i sotsialnykh nauk. Kharkiv, 40-42 [in Ukrainian]
12. *Artificial Intelligence Act*. European Parliament. 2023. Retrieved from https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0236_EN.html [in English]
13. *A Next Generation Artificial Intelligence Development Plan*. China State Council. 2017. Retrieved from <https://na-production.s3.amazonaws.com/documents/translation-fulltext-8.1.17.pdf> [in English]
14. *European Parliament resolution of 16 February 2017 with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics (2015/2103[INL])*. Retrieved from <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2017-0051+0+DOC+XML+V0//EN> [in English]
15. *Pressured by Biden, A.I. Companies Agree to Guardrails on New Tools*. The New York Times. 2023. Retrieved from <https://www.nytimes.com/2023/07/21/us/politics/ai-regulation-biden.html> [in English]
16. *Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation)*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679> [in English]
17. *Report on Artificial Intelligence and Human Society*, Japan Advisory Board on Artificial Intelligence and Human Society. 24 March 2017. Preface. Retrieved from http://www8.cao.go.jp/cstp/tyousakai/ai/summary/aisociety_en.pdf [in English]
18. Scherer, Matthew U. (2015). Regulating Artificial Intelligence Systems: Risks, Challenges, Competencies, and Strategies. *Harvard Journal of Law & Technology*, 29 (2). Retrieved from <https://ssrn.com/abstract=2609777> [in English]
19. Shimpo, F. (2018). The Principal Japanese AI and Robot Strategy and Research Toward Establishing Basic Principles. *Journal of Law and Information Systems*, 3. [in English]
20. *The US federal government released http://AI.gov to make it easier to access all of the governmental AI initiatives currently underway*. The White House. 2019. Retrieved from <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/artificial-intelligen-ce-american-people/> [in English]
21. *White Paper on Standardization in AI*. National Standardization Management Committee. Second Ministry of Industry. 2018. Retrieved from <http://www.sgic.gov.cn/upload/flca3511-05f2-43a0-8235-eeb0934db8c7/20180122/5371516606048992.pdf> [in English]
22. Yara, O., Brazheyev, A., Golovko, L. & Bashkatova, V. (2021). Legal Regulation of the Use of Artificial Intelligence: Problems and Development Prospects. *European Journal of Sustainable Development*, 10. 1, 281-289. [in English]

Стаття надійшла до редакції 04.02.2024